כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסוד שיח

■ בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת מסעי ■ כ"ח תמוז ה'תשע"ט ■ 31.07.2019 ■ גליון מס' 542 ■

תפוצה לכל קהילות ישראל

לאן נעלם הכבוד

/ א. איליין פרל*

משחר ההיסטוריה, בכל התרבויות האנושיות, כמעט בכל העולם הנאור, ידעו תמיד שבני-אדם, באשר הם, מכסים את גופם במלבושים נאותים. זהו חלק מהצרכים הבסיסיים ביותר של האדם; כשם שהוא הולך בקומה זקופה, אוכל מה שראוי למאכל אדם, מדבר ונושם, כך הוא גם מתלבש.

כאשר חכמי ישראל תיקנו את רשימת "ברכות השחר", שבהן האדם מודה לאלוקיו על הצרכים החיוניים ביותר שהעניק לו הקב"ה כדי לחיות, כמו "ברוך פוקח עיוורים", "ברוך זוקף כפופים", הוא מברך גם "ברוך מלביש ערומים". זהו תנאי מינימאלי כדי לחיות ככבני אדם בעולם.

זהו הביטוי המשמעותי ביותר ל"יתרון האדם על הבהמה". עם כל הכבוד לכל טרנד "זכויות בעלי החיים", עדיין אנחנו בני אדם, ההולכים על שתיים, והבהמות על ארבע... את כל בני-האדם, חכמים יותר או פחות, חנן הבורא במספיק שכל כדי להבין את חשיבות הלבוש וכיסוי הגוף, ואת רגש הבושה והצניעות האנושי.

אינני חושדת חלילה בבנות ישראל שהן מחשיבות עצמן בהמות ולא בני-אדם, אבל אם הן יוצאות לרחוב בלבוש שכזה, יותר נכון בחוסר לבוש שכזה, הן כנראה פשוט לקו במחלת השכחה, ושכחו להתלבש...

כבר לא מדובר ב'צו האופנה', ובצורות לבוש שונות ומשונות. נראה שהאופנה היום בארץ קובעת דבר אחד בלבד - כמה שפחות לבוש. לעיתים, בצעידה ברחובות תל-אביב קיבלתי תחושה שאנשים סביבי פשוט איבדו צלם-אנוש. אני כותבת זאת בכאב גדול בלי שמץ ציניות. נראה שאין כאן כלל הבחנה בין חדר האמבטיה וחדר השינה ובין המרחב הציבורי.

כל זאת רק מהפן האנושי נטו. עוד לא דיברנו על עם ישראל כעם סגולה, על היותנו אור לגויים, על התרבות היהודית העתיקה בת מאות דורות של צניעות וכבוד האישה וכבוד גוף האדם. גם לא דיברנו על הזעזוע, שאותו ראיתי בעיניו של גוי חובב תנ"ך ומעריץ עם ישראל, כשהוא הגיע לבקר בארץ, ורחובות ארץ הקודש נראו בעיניו כבית בושת אחד גדול...

"כי עם קדוש אתה לה' אלוקיך, בך בחר ה' אלוקיך להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה", ציטט לי אותו גוי בכאב, כשדמעות עומדות בעיניו, "מדוע לא מסבירים לצעירים האלו מי הם, מי היו אבותיהם, מהי משימת חייהם?"...

חכמינו מצטטים בתלמוד את דברי רבי יוחנן, שלא כינה את לבושי האדם בשם בגדים, אלא בשם "כבוד". הלבוש הוא כבודו של האדם, בפרט כשמדובר בנו הנשים. הלבוש מראה שאנו מכובדות בעצמנו ומכבדות את זולתנו. חוסר לבוש מראה על זלזול וחוסר כבוד מוחלט. זלזול בסביבה, בתרבות, באנושיות, במוסר, ובעיקר חוסר כבוד לעצמנו. אישה שאינה מתלבשת כיאות, פשוט רואה עצמה כעוד אחת מתוך העדר, עם מודעות עצמית כשל פרה בעדר פרות; ללא ייחודיות, ללא כיוון וללא מטרה.

אני רוצה לקוות שמישהו ישמע את הזעקה הזאת, על היעדר הכבוד של הצעירים בארץ. אני רוצה לקוות שהורים, מורים ומורות בארץ ינסו לעצור את התופעה הנוראה הזאת, שאיפה שהוא במערכת החינוך יבינו שקודם כל צריך שיהיו כאן בני אדם, המכבדים את עצמם ואת סביבתם, ופשוט יזכרו להתלבש...

*א.איליין פרל היא ילידת ניו יורק ד"ר לפסיכולוגיה ופסיכיאטריה

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

ומגרש לערים סביבותיכם
מעלות וסגולות רבות יש לארץ ישראל אבל עם כל מעלותיה הרוחניות היא משמשת גם מקום מגורים לבני אדם, מקום בו...
המשך בעמי 2

אלה מסעי
עם תום ארבעים שנות הנדודים, מפרט משה באזני העם את ארבעים ושמונה המסעות שהלכו בהם בני ישראל במדבר...
המשך בעמי 3

רק אני קובע?
גיא הוא דוקטור לפילוסופיה ואהוב הסטודנטים. גיא, גבר חתיך בנוי לתלפיות, נמצא בקשר זוגי כבר מספר שנים עם דולי...
המשך בעמי 3

שוויית קיץ
מאחר ובתשעת הימים נוהגים לא לשתות יין, היאך עלי לנהוג באשר לשתיית היין במהלך ברית המילה...
המשך בעמי 4

סיפור לשבת
"אני שמואל ואני חנניה"
"עד כאן!" - צעק הקולונל בחמה - "אם עוד פעם אני רואה את הפנים שלך, אם עוד פעם אתה בא לבקש ממני עוד בקשה אחת...
המשך בעמי 6

שביבים
■ "יכולים להשתדך"
■ בזכות מרן בעל "אור החיים הקדוש"
המשך בעמי 7

ומגרש לערים סביבותיכם

/ הרב יעקב הלוי פילבר

מעלות וסגולות רבות יש לארץ ישראל אבל עם כל מעלותיה הרוחניות היא משמשת גם מקום מגורים לבני אדם, מקום בו יוכלו הבריות להגשים ולממש את מטרותיהם הרוחניות והגשמיות. בפרשתנו מצווה אותנו התורה באופן כללי **"והורשתם** את הארץ **וישבתם** בה", מצוות כיבוש והתיישבות. - היא גם משרטטת לנו את גבולות הארץ ומצווה עלינו לחלק בגורל את הארץ לכל השבטים. מצוות ישוב הארץ מטילה עלינו חובות מגוונות אשר אחת מהן היא לשמור על **חזותה החיצונית** של הארץ. חובה זו מוצאים אנו בכמה מקורות: כמו המצווה שבפרשתנו להשאיר מגרש פנוי של אלף אמה סביב הערים כמאמר הכתוב: "ומגרש לערים סביבותיכם" - מה ייעודו של המגרש סביב העיר? על כך כותב **רש"י**: "ומגרש - ריווח, מקום חלק (ריק) חוץ לעיר סביב להיות **לנוי לעיר**, ואין רשאין לבנות שם בית ולא לנטוע כרם ולא לזרוע זריעה". את הדרישה לדאוג לנוי העיר מוצאים אנו גם במשנה: "מרחיקין את האילן מן העיר חמישים אמה" [ב"ב כד ב] ושאלו שם בגמ': "מאי טעמא? אמר עולא: משום נוי העיר". **ופרש"י** שם: "לפי שנוי לעיר כשיש מרחב פנוי לפניה". ופסק **הרמב"ם** [פ"י מהל' שכנים ה"א]: "מרחיקין את האילן מן העיר כ"ה אמה ובחרוב ובשקמה חמישים אמה משום נוי העיר". וחכמינו ראו כחלק מחיבת הארץ את הדאגה לאיכות הסביבה כמו שמסופר [כתובות קיב] על רבי חנינא שהיה משווה ומתקן מכשולי העיר מחמת חיבת הארץ, שהייתה חביבה עליו ומחזר שלא יצא שם רע על הדרכים.

עמדתה של היהדות לנוי כערך שיש לטפחו אינה מצטמצמת לתחום המראה החיצוני של הארץ בלבד אלא היא מציינת אותו לשבח גם בשאר תחומי החיים כמו: "שלושה מרחיבין דעתו של אדם אלו הן: דירה נאה ואשה נאה וכלים נאים" (**ברכות נז ב**) ועל מה שאמרו שם (נח ב) "ראה בריות טובות ואילנות טובות אומר: ברוך... שככה לו בעולמו" ועל כך כתב **הרמב"ם**: "הרואה בריות **נאות** ומתוקנות ביותר" **ובירושלמי** [ע"ז פ"א ה"ט] אמרו: ראה אפילו חמור נאה או גמל נאה אומר: ברוך שכך לו בריות נאות בעולמו".

המקרא עצמו מציין את היופי כאחד השבחים שמשתבח בו האדם, ואין הכוונה רק ליופייה של האשה כמו שנאמר ברחל: "ורחל הייתה יפת תואר" או על אביגיל: "והאשה טובה שכל ויפת תואר". השבח הזה כולל לא רק את האשה אלא את המין האנושי כולו כולל הגברים, כמו שנאמר על יוסף: "ויהי יוסף **יפה** תואר" וכן על דוד: "כי היה נער אדמוני עם **יפה** מראה" או "והוא אדמוני עם יפה עיניים וטוב רואי" ואולי תאמר שהמקרא רק מציין זאת כעובדה מבלי לתת לו ציון, באו חכמים ואמרו [אבות פ"ו מ"ח]: "**הנוי** והכח ... נאה לצדיקים ונאה לעולם". היופי הוא ערך לא רק בחיי החולין אלא אף בדברים שבקדושה. על הכתוב "זה א-לי ואנווהו" שאלו **בירושלמי** [פאה פ"א ה"א]: "וכי אפשר לו לאדם לנוות את בוראו? אלא אנווהו לפניו במצוות - אעשה לפניו לולב נאה, סוכה נאה, שופר נאה, ציצית נאין ותפילין נאין" או כלשון הבבלי [שבת קלג ב]: "התנאה לפניו במצוות, עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ... ספר תורה נאה וכתוב בו לשמו בדיו נאה, בקולמוס נאה, בלבלר אומן וכורכו בשיראין נאים".

והנה עם כל השבחים על היופי די לנו להזכיר את הכתוב: **"שקר החן והבל היופי"** שממנו משמע כאילו יש הסתייגות מהיופי, ואם כך מתי היופי הוא רצוי ומתי יש להסתייג ממנו? היופי אינו הערך הבלעדי של החיים, יש לאדם בחיים שני ערכים, האחד תפקידו להקנות לאדם שלושה דברים: א. **להרחיב דעתו** של האדם ב. **לרומם** את נפשו, והשלישי **לעדן** את כישרונותיו. ובערך הזה נכלל כל תורת היופי אשר ממנה יצאו חכמות שונות כמו המוסיקה, הציור האומנות וכיוצא בזה, שעם כל חשיבותן הן אינן נותנות לאדם את עצם החיים, לא בחיי שעה וכל שכן שלא בחיי העולם. והערך השני נוגע **לעצם החיים** עצמם, כמו הרפואה והתמדת הבריאות ובמובן זה צריך להתייחס גם לחוקי התורה בתור חוקי "עצם החיים" שתפקידם אינו רק להנעים את החיים לשעתם אלא שבהם יקנה האדם את עצם החיים, לכן צריך תמיד **להעדיף את המועיל על הנעים**. וכל עוד אפשר לקיים את שניהם את האתיקה עם האסתטיקה מבלי שהאחד יפגע בשני עלינו לקיים את שניהם. אבל באותם מקרים שקיימת התנגשות בין השניים, שהגירוי של היופי עלול לפרוץ את גדרות התורה והמוסר, אז יאלץ האדם לגרוע את עיניו מהרגשת היופי הפוגע בעיקר בחיים. ואכן הכתוב: "שקר החן והבל היופי" יש לו המשך "אשה יראת ה' היא תתהלל" ואין כאן סתירה במובן שהאשה תהלל ביראת ה' שלה ולא ביופי - אלא כמו שרבנו **הרצי"ה** היה רגיל לפרש את הכתוב כך: שאם כל היש של האשה זה רק החן ויופי, אז החן והיופי כשלעצמם הם שקר והבל, אבל אם האשה נוסף לחן והיופי יש לה גם "יראת ה'", אז היא תוכל להתהלל לא רק ביראת ה' שלה אלא גם בחן וביופי שלה - חן ויופי לבד הם שקר והבל ואם הם מחוברים ליראת ה' אז יש להשתבח גם בהם. וכך פירוש הכתוב: ואשה יראת ה' היא תתהלל בחן וביופי.

אלה מסעי

/ הרב איתמר הרשקו

עם תום ארבעים שנות הנדודים, מפרט משה באזני העם את ארבעים ושמונה המסעות שהלכו בהם בני ישראל במדבר.

למרות זאת התורה לא מפרטת מה היה בכל מסע למעט מקריעת ים סוף, החניה באילים, חסרון המים ברפידים ומות אהרון בהור ההר יחד עם המלחמה בכנעני.

מדוע דווקא נקודות ציון אלו נבחרו כמייצגים של כל ארבעים שנות הנדודים?

שלושת הנקודות הראשונות קשורות בקשר ישיר עם המים.

בתחילה יצאו עם ישראל מארץ מצרים עד בואם לים סוף, שם הם זכו ונבקעו בפניהם המים. לאחר קריעת הים התנהל מעין מו"מ בין שרו של ים להקב"ה בדבר הצורך לשוב למקומו מאידך ולפלוט את הרוגי מצרים כדי שיראו אותם ישראל.

בדבר זה הראה הקב"ה כיצד שם עינו עלינו לטובה.

שכן לאחר שמתו כל מצרים לא היו חסרים ישראל דבר אך הם פחדו שמה המצרים יעלו ממקום אחר כשם שהם עלו. ומכיוון שישראל טרם עלו בדרגה הם חשבו כפי שגם אמרו המלאכים- הללו והללו עובדי ע"ז ומדוע נעשה הנס לישראל דווקא?

כאשר המצרים נפלטו מהים, הבין עם ישראל שאין הוא עוד בשפל המדרגה כי אם אהוב ונחמד בעיני ה', לא רק בכך שהצילם כי אם במה שהראה להם בעיניהם את נקמתם מהמצרים. ובדבר אשר זדו- להשליך תינוקות למים, בא עליהם שנדונו במים.

לאחר מכן באו ישראל לאילים כשהם מוצאים שם שתים עשרה עיינות מים ושבעים תמרים.

התמרים והמעיינות היו שם מזמן הלווייתו של יעקב אבינו, שבאה להראות לשבטים את הדרך בה הם יעלו ממצרים חזרה לארץ כנען.

לכן כל ראש שבט התקין מעיין נובע שיהיה שם לכשיעברו עם ישראל כאן. ובמשך כל מסע ומסע היו באים ראשי השבטים ומושכים מים במטות שלהם מהבאר שהלכה עמם עבור שבטיהם.

יחד עם זאת כל שבעים הנפשות בני יעקב שעלו לקבור אותו, שתלו שם תמר כנגד כל אחד וזאת על מנת שימצאו ישראל מזון לדרך בצאתם ממצרים.

שני המסעות הללו הראו לעם ישראל שקורא הדורות מראש יחד עם יעקב אביהם, הכינו לפניהם את הדרך ולכן אין להם סיבה לחשוש מהבאות.

אך כאשר הם מגיעים לרפידים אין להם מים להסתמך עליהם משום שלא ניתן לחיות רק בזכות אבות ולכן עם ישראל צריך להסתמך על כוחותיו כיום ובהם להשתמש.

מסיבה זו המסע שלפני מתן תורה הוא זה שבו עם ישראל מתחיל להנביע מים מעצמו ובמים האלו הוא משתמש במשך ארבעים שנה.

כשעם ישראל מגיע להור ההר ונפרד מאהרון, שוב נעלמת הבאר כשם שנעלמה כשמתה מרים, והעם מרגיש כמו ביציאת מצרים- ששוב אין להם על מי להישען.

דבר זה גרם להם לחזור שמונה מסעות לאחור וכן לומר שהם כמו בימים הראשונים בהם הם נדדו הרחק מארץ כנען אל תוך המדבר.

למרות כל זאת, עוד באותו החודש בט"ו באב זכו ישראל לומר שירה על אותם המים שליוו אותם בבאר במשך ארבעים השנה האחרונות, שרק עכשיו הם עמדו על דעתם.

דבר זה ראו איצגנני פרעה כאשר הם יעצו לו להשליך את ילדי ישראל למים, שכן על המים עם ישראל עלול להרגיש נבוך ולא לדעת מהי הדרך הנכונה.

והיום לאחר השלמת המסעות כולם יכולים ישראל סוף סוף להיכנס לארץ מכוחם של האבות, ראשי המטות ואבותם הם. זכות האבות נתגלתה באילים, זכות אבותיהם נתגלתה בקריעת ים סוף וזכות ראשי המטות נתגלתה ברפידים. כל אלו עמדו לישראל דווקא כאשר אהרון הכהן מסתלק ואין עוד מי שישים שלום ביניהם, שרק הם בכוחות עצמם יכולים להתאחד ומכח אחדות זו לעבור לארץ כנען.

פירוט המסעות בא אם כן לא רק כמזכרת למסע שתם כי אם לאבני דרך בהם בנו עצמם עם ישראל כאומה העומדת בזכות עצמה ועל כן ראויה היא לשוב הביתה.

וכימי צאתנו ממצרים הראנו נפלאות בתחילה כשעלינו בחומה ופרצנו הדרך הביתה, לאחר מכן הועילה לנו תפילת ותקוות הדורות בשיבת ה' לעיר הקודש והמקדש ולא נותר לנו כיום כי אם להוציא את המים החיים הנמצאים בכל איש מבית ישראל דרך מפתנו של בית בהר מרום הרים.

ובכוח האבות, תקוות ותפילת הדורות יחד עם מסירות הנפש שבנו נראה בהשלמת הגאולה בהקמת המקדש על המים החיים שבהם. ■

רק אני קובע?

/ אביגדור מלצר*

גיא (48) הוא דוקטור לפילוסופיה ואהוב הסטודנטים. גיא, גבר חתיך בנוי לתלפיות, נמצא בקשר זוגי כבר מספר שנים עם דולי (23), בחורה חמודה ותכולת עיניים, שעומדת לפני קבלת תואר ראשון במדעי המדינה.

גיא ודולי מאוהבים מעל הראש. כולם מסכימים שהם זוג חמוד וכשהשניים החליטו להתחתן, כולם הבינו שהצעד המתבקש הזה היה מגיע, במוקדם או במאוחר.

גיא ודולי הגיעו ללשכת הרבנות המקומית. פקיד הרבנות הציץ בתעודות הזהות שלהם ופסק בנחרצות: "אתם לא מתחתנים אצלנו. נקודה".

גיא ודולי ערערו על החלטה השרירותית, וכשהרבנות פסקה את פסוקה שלא, אין להם אישור רשמי להינשא, פנו הזוג היפה שלנו לבית המשפט.

מוזר, אך גם בית המשפט פסק שהם לא יכולים להינשא במדינת ישראל. וכן, גם בית המשפט העליון, אליו הגיעו השניים, הצטרף לכפייה הדתית, לרבנות הממסדית, וקבע: "אב ובתו אינם יכולים להינשא במדינת ישראל"....

לא רק אבא גיא ובתו דולי לא יכולים להינשא זה לזה, למרות שלדעתם, הם הזוג המושלם ביותר בתבל. גם שי ורינה לא יכולים להתחתן וגם אודליה וחיים. רינה היא סבתא של שי והחוק, בכל העולם, לא רק בישראל, אוסר עליהם להינשא. חיים ואודליה הם אח ואחות וגם להם אין אפשרות, משום מה, להינשא. לא בישראל, לא בארה"ב, צרפת וקנדה, גם לא בגרמניה ובדנמרק.

מדוע?

האם אתם תחליטו לגיא ודולי את מי לאהוב? באיזה זכות קובעים כל שופטי בתי המשפט בתבל, שסבתא רינה ונכדה שי, אינם יכולים לחיות יחד כבעל ואשה? היכן כל אבירי החופש והשיוויון המיני? אם נראה לכם שגבר יכול להינשא לגבר ואשה לאשה, מדוע ייגרע חלקם של זוגות בתוך המשפחה?

כנראה שגם אבירי החופש למיניהם מבינים שאין באמת חופש. רק שאתם מחליטים מה מותר ומה אסור, מה לגיטימי ומה פחות לגיטימי. אתם תחליטו שסב ונכדה לא יוכלו להינשא ואילו גבר יוכל לחיות יחד עם גבר אחר. מי שמכם להחליט?

אם חופש - אז עד הסוף. ואם לא, וישנם כללים וסטנדרטים בריאים, תנו לי להחליט מי אני רוצה שיקבע בעבורי את הכללים.

אין לנו ויכוח שדרושים כללים ברורים, גם כשמדובר בחופש הפרט וב"זכות האדם על גופו ומעשיו". יש לנו ויכוח מי קובע את הכללים, שופטי בית המשפט או הקדוש ברוך הוא. ספר החוקים הישראלי, שרובו לקוח מהחלטותיהם של כמה לורדים אנגלים שמתו מזמן, או התורה הקדושה, תורת הנצח היהודית.

וכן, בשונה מהמוסר האנושי, המשתנה מתקופה לתקופה, נתון לשיקולי דעת ואמביציות, פוליטיקה ואינטרסים צרים, הרי שהמוסר האלוקי הוא אבסולוטי, אמיתי ואינו מוחלף.

*אביגדור מלצר יליד הונגריה החרדית אינו נושא בשום תואר אך מבטא את רוב רובה של אוכלוסיית ישראל השפויה.

שו"ת קיץ הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שתיית יין בברית מילה / הבדלה / ברכת המזון - בתשעת הימים

שאלה: ב"ה אנו זוכים להכניס את בננו בכורנו נ"י לבריתו של אברהם אבינו בעתו ובזמנו בתוך תשעת הימים.

מאחר ובתשעת הימים נוהגים לא לשתות יין, ברצוני לדעת היאך עלי לנהוג באשר לשתיית היין במהלך ברית המילה.

השאלה נוגעת הן לשתיית היין של כוס ברית המילה אשר עליה מברכים את ברכת המילה (אשר קידש ידיד מבטן וכו'), הן לשתיית יין במהלך סעודת המצווה, והן לשתיית היין של ברכת המזון הנעשית על הכוס כנהוג בסעודות כגון אלו.

כמו כן אודה לרב אם יוכל גם לבאר מה יש לעשות הלכה למעשה עם שתיית יין ההבדלה במוצאי שבת 'חזון'.

תשובה: מובא בהלכה שבמהלך תשעת הימים[א] נוהגים שלא לאכול בשר ולא לשתות יין, ועל אף שמדין הגמרא לא נאסרה אכילת בשר ושתיית יין אלא בסעודה המפסקת בערב תשעה באב - מכל מקום נהגו העם מנהג זה - וזאת כדי למעט בשמחה בימים אלו, וכן משום שבטלו הקרבנות ובטלו הנסכים, ובדין היה שלא לאכול בשר ולא לשתות יין כל השנה כולה[ב], אלא שאין אנו יכולים לעמוד בזה, אבל לפחות בימים אלו נהגו להחמיר[ג].

יין הבדלה

אמנם כתבו הפוסקים[ד] שכל זה בסעודות הרשות, אבל בסעודות מצווה שזמנם בימים אלו, מותר לאכול בשר ולשתות יין, שמתחילה שנהגו איסור זה, לא נהגו זאת באכילות ושתיות של מצווה[ה].

ולכן פסק השולחן ערוך[ו], שמותר לשתות את יין ההבדלה של מוצאי שבת 'חזון' מאחר וזו שתייה של מצווה, ושתייה של מצווה - מותרת אף בימים אלו.

אמנם הרמ"א[ז] כתב שלכתחילה יש לתת לקטן[ח] לטעום מכוס ההבדלה, ורק אם אין קטן ישתה המבדיל בעצמו.

ואם כן, לדעת בני ספרד הפוסקים כשולחן ערוך, מותר לעשות הבדלה כרגיל על כוס יין במוצאי שבת חזון, והמבדיל ישתה מכוס ההבדלה, אבל לדעת בני אשכנז הפוסקים כרמ"א[ט], לכתחילה יש לתת לקטן (שיוצא ידי חובה בהבדלה זו[י]), ואם אין קטן[יא], ישתה המבדיל.

שתיית יין בתוך סעודת מצווה

אמנם לא מצאנו שהרמ"א הסתייג משתיית יין בסעודת מצווה כגון ברית מילה וכדומה, ומותר למשתתפים לשתות את היין בעצמם, וביאור החילוק בין יין הסעודה ליין ההבדלה, כתב הגאון מווילנא[יב], שבהבדלה כיוון שאפשר לקיים את הדין של טעימה מכוס של ברכה על ידי קטן יש לעשות כן לכתחילה, אבל בסעודת

מצווה שיש עניין להחשיבה על ידי אכילת בשר ושתיית יין, אי אפשר לקיים זאת על ידי אחר... ולכן מותר לאכול בשר ולשתות יין לכתחילה.

יין של כוס ברכת המזון

ובאשר לשתיית יין של כוס ברכת המזון, בשולחן ערוך[ג] מבואר שמאחר והוא שתייה של מצווה, מותר לזמן על כוס יין ולטעום מהכוס, אולם לדעת הרמ"א שגם יין הבדלה יש לכתחילה לתת לקטן, כתבו הפוסקים[ד], שמאחר ויש דעות בהלכה שאין חובה לקבוע את ברכת המזון על כוס יין, אם כן בתשעת הימים יזמן ללא כוס.

יין של כוס ברכת המזון של סעודת מצווה

אמנם על אף האמור, שונה הוא הדין של כוס ברכת המזון של סעודת מצווה, שאם מדובר על זימון על סעודה שהיא בגדר סעודת מצווה כמו ברית מילה וסיום מסכת וכדומה, מותר לזמן על כוס יין ולטעום מהכוס[טו], שגם יין זה הוא בגדר יין של תוך הסעודה[טז], ומאחר שבסעודה עצמה התרנו לשתות יין[יז], הוא הדין גם שתיית יין זה של ברכת המזון[יח].

יין של כוס ברכת המילה

אמנם באשר לטעימת כוס של ברכת המילה עצמה (אשר קידש ידיד מבטן וכו') לדעת הרמ"א חוזר הדין כמו יין ההבדלה, שמאחר ויש אפשרות לקיים את הדין שצריך לטעום מהכוס של הברכה על יד אחר, אם כן יש לתתו לכתחילה לקטן או ליולדת[יט].

סיכום הדינים בשתיות היין בברית מילה

נמצא מעתה שלדעת בני ספרד, ניתן לשתות את היין שבברית המילה כרגיל, הן היין של ברכת המילה, הן היין שבסעודה, והן היין של כוס ברכת המזון, אולם לדעת בני אשכנז, את היין של ברכת המילה יש לתת לכתחילה לקטן, ואילו את היין שבסעודה ואת היין של כוס ברכת המזון ניתן לשתות כרגיל ואין צורך לתת לקטן.

פדיון הבן

אמנם אם מדובר בפדיון הבן, לכולי עלמא מותר לשתות את כוס היין של ברכת הפדיון, מאחר ונוהגים לעשות את הפדיון בתוך הסעודה[כ], ולא כברית מילה שעושים את הברית קודם הסעודה, וממילא הרי זה יין בתוך הסעודה המותר לשתותו גם לדעת הרמ"א, וכמו כן יהיה מותר לשתות את היין של כוס ברכת המזון לכולי עלמא וכמבואר לעיל.

ה' יעזרנו שהצום החמישי ייהפך לששון ולשמחה עם שאר צומות החורבן, במהרה בימינו אמן..

א - בני אשכנז נהגו להימנע מאכילת בשר ושתיית יין החל מליל ראש חודש אב, לעומת זאת אצל בני ספרד המנהג הנפוץ הוא להתיר אכילת בשר ושתיית יין בראש חודש, ורק ממוצאי ראש חודש נוהגים איסור זה, ואילו מבני תימן יש שאינם נוהגים כלל איסור זה, אלא רק בסעודה מפסקת שהוא מדינא דגמרא.
ב - עיין גמ' בבא בתרא דף ס' ע"ב.
ג - עיין גם שו"ת מהרש"ל סימן צ"ב.
ד - שו"ע סימן תקנ"א סעיף י'.
ה - עיין דרכי משה על הטור סימן תקנ"א.
ו - שו"ע שם.
ז - רמ"א על השו"ע שם.
ח - כתבו הפוסקים שיש לתת לקטן שהגיע לגיל חינוך של ברכות, ועל אף שבברית מילה שחלה בשבת פסק הרמ"א לתת לתינוק הנימול, מ"מ היכא שאפשר יש לחוש לדעת הר"ן בתשובה (סימן נ"ב) שצריך קטן שהגיע לגיל חינוך, שאל"כ יש לחוש לברכה לבטלה (ברכת בורא פרי הגפן) ואף שהראב"ן חולק על הר"ן הנ"ל ועל פיו אנו נוהגים בברית מילה שחלה ביום כיפור לתת לתינוק הנימול, מ"מ היכא שאפשר יש לחוש לדעת הר"ן, וביוה"כ אי אפשר (לתת לקטן שהגיע לגיל ברכות) דילמא אתי למיסרך (ועוד שעיקר הברכה היא בעבורו - הרך הנימול) משא"כ ביין הבדלה שמעיקר הדין מותר לשתותו אף לגדול.
אמנם קטן שכבר הגיע לגיל חינוך להתאבל על ירושלים עדיף לא לתת לו לשתות מכוס ההבדלה מאחר וגם הוא מצווה להתאבל על ירושלים, ולכן צריך לחפש קטן שמחד הגיע לגיל חינוך של ברכות אבל מאידך לא הגיע לגיל חינוך להתאבל על ירושלים.
אמנם אם יש רק קטן שכבר הגיע לגיל חינוך להתאבל על ירושלים, מובא בשם הרב אלישיב זצ"ל, שעדיף לתת לו לטעום מהכוס מאשר שהגדול ישתה, אחר שהוא מצווה כן רק מדין 'חינוך' דרבנן.
ט - אך יש לציין שבקרב חסידיות רבות נוהגים בזה כדעת השו"ע והמבדיל שותה לכתחילה את היין בלא לחזר אחר קטן (וראיתי שדעת הרב עמרם פריד שליט"א שהמבדיל הגדול ישתה לכתחילה את היין ולא יחזר אחר קטן שאחר שלא כל כך ברור מה הגיל שאינו יודע להתאבל על ירושלם, וכן שראוי לכתחילה שהמבדיל ישתה בעצמו את הכוס, וכן שיש להקפיד שהקטן ישתה מלוא לוגמיו, ולכן מחמת כל הטעמים הנ"ל יכול הגדול המבדיל לשתות ולא לחזר אחר קטן)
י - והנה יש לעיין האם צריך לתת לקטן שיוצא ידי חובה בהבדלה זו, או אפשר לתת לקטן שכבר יצא ידי חובת הבדלה, ונראה יותר שצריך לתת לקטן שיוצא ידי חובה בהבדלה זו מכמה טעמים:
א. מאחר ואם הקטן כבר יצא ידי חובת הבדלה הוא יצטרך לא לענות אמן על ברכת ההבדלה כדי שלא תהווה הפסק בין ברכת בורא פרי הגפן לשתייתו, וא"כ מכנים עצמו בידיים למצב שלא יוכל לענות אמן על ברכה (עיין שו"ת הר צבי חלק א' סימן קנ"ד)
ב. ועוד והוא העיקר, שנראה לענ"ד שאע"פ שבשאר כוסות של ברכה, אפשר לקיים את הדין של 'המברך צריך שיטעום' על ידי שאחד כלשהוא יטעם את הכוס, ולכמה שיטות אפי' תינוק שלא הגיע לחינוך (עיין מג"א סימן תרכ"א ס"ק ג') מ"מ בכוס של קידוש והבדלה שצריך לשתות מלוא לוגמיו ולא סגי בטעימה בעלמא - יש לומר שצריך שתייה של אחד הקשור לקידוש והבדלה זו (עיין שיעורי הגר"א עוזר שליט"א שיעור שפ"ב בעניין 'קידוש בשבת' מה שביאר לחלק בין כוס של קידוש לשאר כוסות של ברכה עפ"י דברי שו"ע הרב סימן ק"צ סעיף ד', ואע"פ ששם כתב כן רק לגבי קידוש ולא לגבי הבדלה, וכן בדברי שו"ע הרב מבואר שדיבר רק על כוס של קידוש, מ"מ נראה לענ"ד שכוס של הבדלה יש לה גדרים של כוס של קידוש ששניהם נלמדים לדעת הרמב"ם מאותו פסוק, והראיה שרק בכוס של קידוש והבדלה יש דין של 'מלוא לוגמיו' משא"כ בשאר כוסות של ברכה [אמנם קידוש בבית הכנסת בליל שבת שאף אחד לא יוצא בו ידי חובה יש לו גדרים של שאר כוסות של ברכה וסגי בטעימה ודו"ק])
ועיין בשו"ת שביבי הלוי סימן ע"א מו"מ בין הגרש"א שטרן שליט"א לגר"ש וואזנר זצ"ל (ותשובת הגר"ש וואזנר נדפסה בשו"ת שבט הלוי חלק ח' סימן קכ"ט) שמבואר שם שדעת הגר"ש וואזנר זצ"ל לגבי כוס של הבדלה שצריך שתיית 'בר חיובא' אבל לאו דווקא שיוצא ידי חובה בהבדלה זו, ולפי האמור יש להעיר משו"ת הר צבי הנ"ל, וכן במה שצירף שם בנידונו (הבדלה בתשעה באב שחל במוצאי שבת עבור אישה שאינה צמה והיא תשתה מהכוס של הברכה) את השיטות שאפשר לתת לתינוק בעלמא, וכן לתינוק שאינו הגיע לגיל חינוך, יש להעיר ששונה כוס של הבדלה משאר כוסות של ברכה לפי המבואר לעיל ודו"ק.
יא - ודע שהפוסקים לא הביאו כלל עצה, להבדיל במוצאי שבת 'חזון' על חמר מדינה, ומשמע מכך שאין צורך לעשות כן, אלא או יתן לקטן לשתות, ואם אין קטן ישתה בעצמו, אמנם הערוך השולחן (סימן תקנ"א סעיף כ"ו) כתב לעשות הבדלה על שכר (וכן נוהגים רבים מבני חו"ל) אך כאמור שאר הפוסקים לא הזכירו זאת, ובלא"ה ידועה דעת החזו"א שכל עניין 'חמר מדינה' אינו ברור בזמננו.
יב - ביאור הגר"א לשו"ע שם.
יג - שם.
יד - מגן אברהם בסימן תקנ"א, מובא במשנה ברורה שם סעיף קטן ע"א.
טו - משנה ברורה שם סעיף קטן ע"ב.
טז - ומהגרש"א שטרן שליט"א שמעתי להקשות, מדוע אם כן אנו נוהגים שלא לשתות את היין של ברכת המזון בסעודה שלישית (אלא שותים אותו לאחר הבדלה) שאם היין של ברכת המזון נחשב כיין שבתוך הסעודה לעניין שתיית יין בתשעת הימים, אם כן יהיה מותר לשתותו קודם הבדלה כדין יין שבתוך המזון, וצ"ע.
יז - ויש לעיין האם זה רק באופן שאכן שתה בפועל יין בסעודת המצווה, או גם אם בפועל לא הגישו כלל יין בסעודת המצווה מ"מ מאחר והיה מותר לשתות, ממילא מותר לשתות את כוס ברכת המזון.
יח - ומעתה יש להסתפק לגבי כוס היין של ברכת המזון בסעודה שלישית בשבת חזון, שבהרבה מקומות נוהגים להשאיר כוס זו להבדלה, שלכאורה יהיה מותר לכתחילה למבדיל לשתות כוס זו, שהרי על אף שמדין 'הבדלה' צריך לתת לכתחילה לקטן, מכל מקום מאחר וכוס זו היא גם כוס ברכת המזון של סעודה שלישית, שבסעודה זו היה מותר לשתות יין, יהיה מותר לשתות כוס זו מדין 'כוס ברכת המזון' של סעודה שהיה מותר בה לשתות יין, וי"ל.
יט - עיין בספר פסקי תשובות סימן תקנ"א אות ל"ו בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל. ויש להסתפק באופן שהסעודה היא סמוכה ממש לברית (כנהוג) והמברך על הכוס, אם יטעום יפטור את עצמו מלברך על היין שבתוך הסעודה, אי משום כך גם היין של תוך המילה יהיה טפל ליין שבסעודה ולא יהיה צריך לתת לקטן לכתחילה (הערת הרב נריה בראון הי"ו)
כ - כן מבואר בשו"ת מהר"י ברונא (סימן קנ"א) ומשום 'פרסומי מילתא' שאז ניכר טפי המצווה ושפיר הוי פרסום גדול למצווה.

סיפור לשבת

"אני שמואל ואני חנניה"

"עַד כָּאן!" - צָעַק הַקוֹלוֹנֵל בְּחֵמָה - "אִם עוֹד פַּעַם אֲנִי רוֹאֶה אֶת הַפָּנִים שֶׁלְּךָ, אִם עוֹד פַּעַם אַתָּה בָּא לְבַקֵּשׁ מִמֶּנִּי עוֹד בַּקָּשָׁה אַחַת... אֲבוֹי לְנַפְשְׁךָ...!" הַקוֹלוֹנֵל הָרוֹמָנִי הָיָה יָדוּעַ בְּקִשְׁיחוּתוֹ הָרַבָּה. אֲפִילּוּ פְּקִידָיו הָרַבִּים שֶׁהָיוּ אִתּוֹ בְּמַגָּע מַעֲשֶׂה יוֹם בְּיוֹמוֹ רָעֲדוּ מִמֶּנּוּ. יָדוּעַ הָיָה כִּי יָדוֹ קַלָּה עַל הַהֶדֶק... הַקוֹלוֹנֵל דָּנָן הָיָה מְמֻנֶּה מִטַּעַם הַצָּבָא עַל מִשְׁמַר הַגְּבוּל, בְּאוֹתָם שָׁנִים בָּהֶן נָאֶנְקוּ יְהוּדֵי בְּרִית הַמּוֹעָצוֹת מִן הַמַּגָּף הַסּוֹבְיֶיטִי הָיוּ רַבִּים שֶׁנִּסּוּ לַעֲבוֹר אֶת הַגְּבוּל לְרוֹמַנְיָה. מִשָּׁם הָיָה קַל יוֹתֵר לְהַגֵּר לְאֶרְצוֹת הַחוֹפֶשׁ וּלְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. יְהוּדִים שֶׁנִּמְצְאוּ חוֹצִים אֶת הַגְּבוּל אַחַת דִּינָם הָיָה מָוֶת. הַיָּחִיד שֶׁלֹּא פָּחַד מִן הַקוֹלוֹנֵל הָיָה הָאַדְמוֹ"ר מִסְקוּלֶן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר זוּסְיָא פּוֹרְטוּגָל, שֶׁגָּר בְּאוֹתָם יָמִים בְּטֶשֶׁרְנוֹבִיץ וְהָיָה שְׁכֵנוֹ שֶׁל הַקוֹלוֹנֵל. הָאַדְמוֹ"ר פָּנָה אֶל הַקוֹלוֹנֵל בְּתְחִנּוֹת וּבַקָּשׁוֹת, כָּל אֵימַת שֶׁהָיוּ יְהוּדִים נִתְפָּסִים עַל יָדוֹ. לִפְעָמִים הָיָה הַקוֹלוֹנֵל מִתְרַכֵּךְ. לִפְעָמִים הָיָה מְסָרֵב, אוּלָם הַפַּעַם פָּקְעוּ עֶצְבָיו. "זוֹ הַפַּעַם הָאַחֲרוֹנָה!" גָּרַשׁ אֶת הָאַדְמוֹ"ר מִסְקוּלֶן מִמִּשְׂרָדוֹ בְּצָעָקוֹת. אֲבָל הַפַּעַם הַבָּאָה הִגִּיעָה מַהֵר מְאֹד. מִשְׁפָּחָה בַּת תֵּשַׁע נְפָשׁוֹת נִתְפְּסָה עַל גְּבוּל רוֹמַנְיָה. כָּל פְּעֻלּוֹת הַשּׁוֹחַד שֶׁנַּעֲשׂוּ בַּדְּרָגִים הַנְּמוּכִים לֹא הוֹעִילוּ. רַק הַקוֹלוֹנֵל הָרוֹמָנִי יוּכַל, אִם יִרְצֶה, לַעֲזֹר לַמִּשְׁפָּחָה הָאֻמְלָלָה הַזֹּאת. בְּנֵי בֵּיתוֹ שֶׁל הָאַדְמוֹ"ר אָמְרוּ לוֹ: "אָבִינוּ, עַד כָּאן. אִם תֵּלֵךְ לַקוֹלוֹנֵל יִהְיֶה זֶה עִנְיָן שֶׁל פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ". "לֹא אוּכַל לָשֶׁבֶת בְּשַׁלְוָה בְּבֵיתִי", טָען הָאַדְמוֹ"ר בְּסַעֲרַת נפש . "אִם אֵלֵךְ לַקוֹלוֹנֵל בְּכָל אֹפֶן יֵשׁ סָפֵק, יִתָּכֵן שֶׁהַקוֹלוֹנֵל לֹא יַעֲמֹד בְּדִבּוּרוֹ, אוּלַם אִם הַמִּשְׁפָּחָה תִּוָּתֵר בְּמַעֲצַר אֵין שׁוּם סָפֵק, הֵם יָמוּתוּ!"

לִפְנֵי שֶׁיָּצָא הָאַדְמוֹ"ר לְדֶרֶךְ הִקְצָרָה בְּקֵשׁ מִנֶּכְדּוֹ שֶׁל הַבַּעַ"ט, הָרַב הוּרְבִּיץ, אֲבֵ"ד פּוּטִיק שֶׁיִּתְפַּלֵּל עָלָיו. כְּוֹלוֹ תְּפִלָּה וּתְחִנָּה לַה' יָצָא הָאַדְמוֹ"ר לְמִשְׂרָדוֹ שֶׁל הַקוֹלוֹנֵל.

דְּפִיקוֹת בְּדֶלֶת הַמִּשְׂרָד. תְּפִילוֹת בַּלֵּב. הַקוֹלוֹנֵל בְּעַצְמוֹ פּוֹתֵחַ אֶת הַדֶּלֶת בִּתְנוּפָה. פָּנָיו מִתְאַדְּמוֹת בְּאַחַת. וְרִידָיו רוֹטְטִים וְעֵינָיו נִפְעָרוֹת. "מָה?" - בּוֹקֵעַ מִגְּרוֹנוֹ קוֹל שְׁאָגָה - "שׁוּב בָּאתָ לְכָאן?!" - מִבְּלִי לְהוֹסִיף מִילָּה תָּפַשׂ הַקוֹלוֹנֵל בְּיָדָיו הַשְּׁרִירִיּוֹת אֶת הָאַדְמוֹ"ר הֶחָלוּשׁ וּבְתְנוּפָה אַדִּירָה גִּלְגֵּל אוֹתוֹ מִכָּל גֶּרֶם הַמַּדְרֵגוֹת. "אִם נִשְׁאַר בַּחַיִּים וַדַּאי יִזָּחֵל הַבַּיְתָה..." גִּחֵךְ לְעַצְמוֹ. שָׁעָה קַלָּה חָלְפָה וּדְפִיקוֹת חֲלוּשׁוֹת נִשְׁמְעוּ מִבַּוּוּן הַדֶּלֶת. כְּשֶׁפָּתַח אוֹתָהּ הַקוֹלוֹנֵל לֹא הֶאֱמִין לְמַרְאֵה עֵינָיו. הָרַבִּי מִסְקוּלֶן עָמַד בַּפֶּתַח שָׁבוּר וְרָצוּץ, חָבוּל וּפָצוּעַ וְעֵינָיו זוֹלְגוֹת דְּמָעוֹת: "אָנָּא, שַׁחְרֵר אֶת הַמִּשְׁפָּחָה הַנִּמְצֵאת בְּבֵית הַכֶּלֶא. יְלָדִים לָהֶם שֶׁלֹּא חָטְאוּ, הֲרֵי גַּם אַתָּה אָב לְבָנִים". אֲפִילּוּ לֵב הָאֶבֶן שֶׁל הַקוֹלוֹנֵל נִסְדַּק. מִבְּלִי לוֹמַר מִלָּה חָתַם עַל כְּתַב שִׁחְרוּר וְהַמִּשְׁפָּחָה נִצְּלָה מִמָּוֶת לְחַיִּים.

כָּל יָמָיו שֶׁל הָאַדְמוֹ"ר מִסְקוּלֶן הָיוּ קֹדֶשׁ לַעֲבוֹדַת ה' תַּמָּה. לִלְמוּד תּוֹרָה בִּבְקִיאוּת וּבְעִיּוּן יוֹמָם וָלַיְלָה וּלְהַצָּלַת נְפָשׁוֹת. מַסֶּכֶת מְסִירוּת הַנֶּפֶשׁ שֶׁלּוֹ מְפֹלָאָה מַמָּשׁ, תַּחַת מִשְׁטָרִים שׁוֹנִים חַי הָאַדְמוֹ"ר וְתָמִיד פָּעַל וְהִסְתַּכֵּן לְהַצִּיל כַּמָּה שֶׁיּוֹתֵר יְהוּדִים. אִם הָיָה זֶה בַּשּׁוֹאָה תַּחַת עוֹלָם שֶׁל הַגֶּרְמָנִים וּמֵאוּחר יוֹתֵר בַּשִּׁלְטוֹן הַסּוֹבְיֶיטִי בְּטֶשֶׁרְנוֹבִיץ וְאֵצֶל הַקוֹמוּנִיסְטִים בְּרוֹמַנְיָה. לֹא פַּעַם וְלֹא פַּעֲמַיִם נִתְפַּס הָרַבִּי וְעָנָה בְּבָתֵּי סֹהַר וּמֵיָּד כְּשֶׁהִשְׁתַּחְרֵר שָׁב לִפְעוּלוֹת הַהַצָּלָה הַמְּסֻכָּנוֹת. מֵעוֹלָם לֹא הִתְיָיאֵשׁ!

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר זוּסְיָא פּוֹרְטוּגָל נוֹלַד בְּר"ח חֶשְׁוָן תרנ"ח לְאָבִיו הגה"צ רַבִּי אַבְרָהָם יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה נָצִר לְמִשְׁפָּחָה שֶׁמּוֹצָאָהּ מִגּוֹלֵי פּוֹרְטוּגָל. רַבִּי אַבְרָהָם יִשְׂרָאֵל הָיָה רַבָּהּ הַנֶּעֱרָץ שֶׁל סְקוּלֶן. רַבִּי אֶלְעָזָר זוּסְיָא הָיָה לְרַבִּי לְאַחַר פְּטִירַת אָבִיו. יוֹם אֶחָד קִבֵּל הָרַבִּי אִגֶּרֶת דְּחוּפָה: "אָנָּא בּוֹא אֵלֵינוּ לְטֶשֶׁרְנוֹבִיץ" - כָּתְבוּ יְהוּדֵי טֶשֶׁרְנוֹבִיץ מִכְתָּב תַּחֲנוּנִים לָרַבִּי מִסְקוּלֶן - "בּוֹא לְכָאן לְהַצִּיל אֶת יְלָדֵינוּ, הֲרֵי הַיֵּצֶר הָרַע כָּבָר הִתְיָאֵשׁ מִסְקוּלֶן". קָם הָרַבִּי וְעָזַב אֶת סְקוּלֶן. הֵבִין שֶׁצְּרִיכִים אוֹתוֹ עַכְשָׁיו בְּמָקוֹם אַחֵר. מַהְפֵּכָה הִתְרַחֲשָׁה בְּטֶשֶׁרְנוֹבִיץ עִם בּוֹאוֹ שֶׁל הָרַבִּי. בְּנֵי נֹעַר וּצְעִירִים שֶׁבָּעָבָר הָיוּ נִתּוּנִים לְשִׁלְטַת הַחִילוֹנִיִּים בָּאוּ וְהִסְתַּפְּחוּ אֶל צְבָא ה'. יְשִׁיבוֹת, תַּלְמוּדֵי תּוֹרָה, שְׁעוּרֵי תּוֹרָה, כְּנֻסּוֹת חִיזּוּק, וְאוֹר גָּדוֹל זָרַח מִטֶּשֶׁרְנוֹבִיץ עַל פְּנֵי כָּל עֲרֵי רוֹמַנְיָה וּבַסָּרַבְיָה.

בִּיקֵּשׁ הָרַבִּי לֵיישֵׁב בְּשַׁלְוָה עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה, כְּשֶׁלִּפְתַע קָפְצָה עָלָיו רוּגְזָהּ שֶׁל מִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּיה. כְּמוֹ משחק בכדור פִּינְג פּוֹנְג הָיְתָה טֶשֶׁרְנוֹבִיץ. פַּעַם הָיְתָה שַׁיֶּכֶת לָרוּסִים וּפַעַם אַחֶרֶת לַגֶּרְמָנִים. אַף אֶחָד מֵהַצְּדָדִים לֹא רָחַשׁ אַהֲדָה לַיְּהוּדִים כַּמָּה פְּעָמִים חִפְּשׂוּ הַשִּׁלְטוֹנוֹת אֶת הָרַבִּי הַמְּפֻרְסָם שֶׁהָיָה גָּר בְּאוֹתָם יָמִים בְּאַחַת מִדִּירוֹתָיו הַשְּׁכוּרוֹת שֶׁל גּוֹי אַנְטִישֶׁמִי. יוֹם אֶחָד נִכְנְסוּ חַיָּילִים לְבֵיתוֹ שֶׁל הַגּוֹי וּשְׁאָלוּ "אֵיפֹה הָרַבִּי הַמְּפֻרְסָם שֶׁל טֶשֶׁרְנוֹבִיץ?" בִּקְּשׁוּ לָדַעַת. "אַתָּה, כָּךְ שָׁמַעְנוּ, מַשְׁכִּיר לוֹ אַחַת מִדִּירוֹתֶיךָ!"

הַגּוֹי שֶׁמִּדֶּרֶךְ הַטֶּבַע הָיָה צָרִיךְ לְגַלּוֹת מִיָּד אֶת הַכְּתוֹבֶת, הִתְמַם. "אֲנִי? מַה פִּתְאוֹם? אֲנִי בִּכְלָל לֹא מַכִּיר אֶת הָרַבִּי!" נִתְקַיֵּם בּוֹ בְּרַבִּי הַפָּסוּק. "רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמֹר".

הִגִּיעַ גַּם קְצָהּ שֶׁל טֶשֶׁרְנוֹבִיץ. הַגֶּרְמָנִים הִשְׁתַּלְּטוּ עַל הָעִיר וְקָעֵת בִּקְּשׁוּ לְהָרוֹג אֶת כָּל יְהוּדֶיהָ. 30 יְהוּדִים מֻחְשָׁבִים הָעִיר הוּבְלוּ אֶל נָהָר פְּרוּט בְּדַרְכָּם הָאַחֲרוֹנָה. הָרַבִּי שֶׁהיה עִמָּם כָּבָר הֵחֵל לוֹמַר וִידּוּי בְּקוֹל רָם. פִּתְאוֹם הִגִּיעָה לְמָקוֹם קְצִינָה מַחֵיל הָרְפוּאָה. הִיא עָצְרָה אֶת הַקָּצִין הַמְּמֻנֶּה עַל הַיְּהוּדִים וּפָתְחָה

המשך בעמוד הבא...

אִתּוֹ בְּשִׂיחָה. תּוֹךְ כְּדֵי הַשִּׂיחָה רָמְזָה לָרַבִּי וּמְשַׁמְּשׁוֹ שֶׁיְּבָרְחוּ. הָרַבִּי הֵחֵל לִבְרֹחַ, אוּלָם אַחַד הַחַיָּלִים הִבְחִין בּוֹ וּכְבָר דָּרַךְ אֶת רוֹבֵהוּ. אֶלָּא שֶׁשּׁוּב נִכְנְסָה הַקְּצִינָה לַתְּמוּנָה וְשׂוֹחֲחָה עִם הַחַיָּל, מְסִיחָה אוֹתוֹ מִכַּוָּנָתוֹ. כָּךְ נִצַּל שׁוּב הָרַבִּי.

וְשׁוּב הַסּוֹבְיֶיטִים שׁוֹלְטִים בְּטֶשֶׁרנוֹבִיץ, אָסוּר לִלְמֹד תּוֹרָה. אָסוּר לְקַיֵּים מִצְוֹות, הִכְרִיזוּ הַשַּׁלְטוֹנוֹת. בְּאוֹתָם יָמִים אִמֵּץ לוֹ הָרַב מְאוֹת יְלָדִים יְתוֹמִים וַעֲזוּבִים שֶׁהָיָה לָהֶם לְאָב, הוּא דָּאַג לְכָל מַחְסוֹרָם.

"מַה יִּהְיֶה?" - דָּאַג הָרַבִּי - "הַיְלָדִים הַלָּלוּ חַיָּבִים לִלְמֹד תּוֹרָה. אֵין בְּרֵירָה, חַיָּבִים לְהַבְרִיחַ אֶת כֻּלָּם מֵעֵבֶר לַגְּבוּל הָרוּסִי! הַמִּבְצָע הַמְסֻכָּן עָבַר בְּשָׁלוֹם. הַיְלָדִים הָיוּ עַתָּה בַּצַּד הָרוֹמָנִי שֶׁבּוֹ עֲדַיִן לֹא שָׁלְטוּ הַקּוֹמוּנִיסְטִים עַכְשָׁו עָבְרוּ הָרַבִּי וּמְשַׁמְּשׁוֹ לְבוּקָרֶשְׁט לְיַד הַיְלָדִים הָאֲהוּבִים שֶׁלּוֹ. מִבּוּקָרֶשְׁט יָצְאָה הַתּוֹרָה לְכָל רַחֲבֵי הָאָרֶץ, פְּעִילוּיוֹת נוֹעַר, שִׁעוּרֵי תּוֹרָה וַהֲפָצַת חוֹבְרוֹת יַהֲדוּת הָיוּ מַעֲשֶׂה יוֹם בְּיוֹמוֹ.

"הַקּוֹמוּנִיסְטִים בָּאִים", נֶאֶנְחוּ יְהוּדֵי בּוּקָרֶסְט, "הֵם מַגִּיעִים גַּם לְכָאן, יְרַחֵם עָלֵינוּ הָאֵלֹקִים", הָרַבִּי מִסְּקוֹלֶען לֹא חָשַׁב לְרֶגַע לְהַפְסִיק בְּפְעִילוּתוֹ. אֵינוֹ שֶׁת לִבּוֹ לַמְּרַגְּלִים הַקּוֹמוּנִיסְטִים שֶׁהֵחֵלוּ לַעֲקֹב אַחֲרָיו. בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת "נַחֲמוּ" יָשׁוּב הָיָה הָרַבִּי בְּחַדְרוֹ, לְפֶתַע נִפְתְּחָה הַדֶּלֶת חֲרִישִׁית וּמִסְפַּר סוֹכְנֵי הַמִּשְׁטָר נִכְנְסוּ פְּנִימָה. הֵם קראו לרבי להתלוות אליהם, וְהַיְלָדִים הַיְתוֹמִים שֶׁחָלְקָם גָּרוּ עִמּוֹ בַּבַּיִת רָצוּ אַחֲרָיו בִּבְכִיּוֹת. "הַסּוֹכְנִים נֶעֶצְרוּ לְרֶגַע. נִבְהָלִים מֵהַמַּרְאֶה. עֶשְׂרוֹת יְלָדִים רָצִים אַחֲרֵיהֶם בָּרְחוֹבוֹת. צוֹעֲקִים וּמְיַלְּלִים סוֹפְקִים כַּפַּיִם בְּפַאנִיקָה. חַלּוֹנוֹת נִפְתְּחוּ. דְּלָתוֹת נִפְעֲרוּ וִיהוּדִי בּוּקָרֶשְׁט הַמְּהוּמִים הִצְטָרְפוּ לַיְלָדִים. הַמְּהוּמָה הָיְתָה גְּדוֹלָה וְגַבְרָה מֶרֶגַע לְרֶגַע. "זֶה לֹא פָּשׁוּט", לָחַשׁ אַחַד הַסּוֹכְנִים לַחֲבֵרוֹ, "אֲנִי חוֹשֵׁשׁ שֶׁיִּפְרֹץ פֹּה מֶרֶד. נְשַׁחְרֵר אֶת הַיְהוּדִי הַזֶּה וְדַי!" הָרַבִּי שֻׁחְרַר לְבֵיתוֹ.

בַּפַּעַם הַבָּאָה שֶׁנֶּעֱצַר הָרַבִּי נִמְשְׁכוּ יְמֵי הַמַּעֲצָר עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים. כָּל יְמֵי הַמַּאֲסָר לֹא אָכַל הָרַבִּי כִּי אִם לֶחֶם יָבֵשׁ מִשּׁוּם שֶׁלֹּא רָצָה לְהִיגָּעֵל בְּמַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, פַּעַם אַחַת הִתְנַמְנֵם תּוֹךְ כְּדֵי תְּפִילָה וּבַחֲלוֹמוֹ רָאָה אֶתְרוֹג מְהֻדָּר. הִתְעוֹרֵר הָרַבִּי מֵעוּדָּד. הֵבִין כִּי סִימָן הוּא מִשָּׁמַיִם שֶׁקְּרוֹבָה גְּאֻלָּתוֹ. בְּסִדּוּר בס"ד כְּבָר יִהְיֶה בְּבֵיתוֹ. הָרַבִּי שׁוּחְרַר בְּאֹפֶן פִּתְאוֹמִי תַּחַת אַזְהָרוֹת כְּבֵדוֹת שֶׁמַּעוֹלָם לֹא כִּיבֵד אותן.

שוב נֶאֶסְרוּ הָרַבִּי וּבָנָיו. לַמְּרוֹת הָעִינּוּיִים הַקָּשִׁים שֶׁעָבְרוּ, שָׁמְרוּ עַל מוֹצָא פִּיהֶם וְלֹא הִסְגִּירוּ אִישׁ מִמַּכָּרֵיהֶם. בְּאוֹתָם יָמִים חֲשׁוּכִים חִיבֵּר הָרַבִּי נִיגּוּנִים מְלֵאֵי עֶרְגָּה. באחד הימים הופצה שְׁמוּעָה נוֹרָאָה בְּקִהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: הַקּוֹמוּנִיסְטִים הָרְגוּ אֶת הָרַבִּי מִסְּקוֹלֶען וּבָנָיו! וּפִתְאֹם הַפְּתָעָה. הַחֲרָדָה הָפְכָה לְשִׂמְחָה. הָרַבִּי וּבָנָיו שֻׁחְרְרוּ. קָשֶׁה לְהַבִּיעַ בְּמִלִּים אֶת הַשִּׂמְחָה הַגְּדוֹלָה שֶׁשָּׁטְפָה אֶת קְהִילוֹת יִשְׂרָאֵל.

כָּל שָׁנָה נוֹהֵג הָיָה הָרַבִּי לַעֲרֹךְ סְעֻדַּת הוֹדָיָה בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת נַחֲמוּ. הָרַבִּי וּבָנָיו מִשְׂפַּחְתּוֹ זָכוּ לַעֲזֹב אֶת רוֹמַנְיָה וּבְקֵיץ תש"כ הִגִּיעוּ לְחוֹפֵי ארה"ב. מיד בִּיקֵּשׁ לְטַלְפֵּן לַעֲסָקִים וּגְבִירִים וְלֶאֱסֹף כֶּסֶף לְמַעַן פְּדְיוֹן שְׁבוּיִים. כְּשֶׁנּוֹדַע לָרַבִּי שֶׁהָרוֹמָנִים הִקְלוּ מְעַט אֶת יָדָם מֵעַל הַיְהוּדִים, הֵחֵל לַעֲזֹר בִּבְרִיחָה וַעֲלִיָּה. בְּיוֹזְמָתוֹ הוּקְמוּ מוֹסְדוֹת "חֶסֶד לְאַבְרָהָם" לְמַעַן יַלְדֵי הָעוֹלִים. כָּאן הִצִּיל הָרַבִּי שׁוּב מְאוֹת יְלָדִים מִלְּהִיסָּחֵף עִם הַזֶּרֶם הַחִילוֹנִי בְּמדינה.

"אַבָּא! הַאִם אַבָּא זוֹכֵר אוֹתִי?" "אֲנִי שְׁמוּאֵל וַאֲנִי חֲנָנְיָה. וַאֲנַחְנוּ הָאַחִים שִׁמְעוֹנוֹבִיץ!" עֶשְׂרוֹת צְעִירִים הִקִּיפוּ אֶת דְּמוּתוֹ הַשְּׁפוּפָה שֶׁל הָרַבִּי מִסְּקוֹלֶען שֶׁהִגִּיעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הָיוּ אֵלּוּ הַיְתוֹמִים הַיְלָדִים שֶׁאִמֵּץ וְהִצִּיל, כְּוֻלָּם בָּאוּ לְקַבֵּל אֶת אֲבִיהֶם. וְהָרַבִּי, זכר אֶת כֻּלָּם, מוֹשִׁיט לָהֶם יָד רְחִימָאִית וְחִיּוּךְ מְלַטֵּף.

גַּם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא נָס לֵיחוֹ שֶׁל הרבי. רֶשֶׁת מוֹעֲדוֹנֵי נוֹעַר, תתי"ם וּפְנִימִיּוֹת הוּקְמוּ עַל יָדוֹ לְמַעַן יַלְדֵי הָעוֹלִים. עַד יוֹמוֹ הָאַחֲרוֹן זָכָה הָרַבִּי הַקָּדוֹשׁ לְקַדֵּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם וּלְקָרֵב יְהוּדִים לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם.

בְּיוֹם ד', פָּרָשַׁת שׁוֹפְטִים עֶרֶב ר"ח אֱלוּל התשמ"ב נסלק הָרַבִּי, אֲבִיהֶם שֶׁל הֲמוֹנֵי יְלָדִים, לִישִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה זיע"א. ■

שביבים / שאול שיף

■ "יכולים להשתדך"

/ הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

פגשתי אברך תלמיד חכם שגר לא רחוק מביתי. אני מכיר אותו ואת משפחתו מילדותי, כיון שיש לשנינו קרובים משותפים. כך שאני מכיר באופן אישי את כל פרטי האנשים עליהם נסוב הסיפור הבא, אותו סיפר לי האברך. "אני עושה שימוש-חכמים אצל הגר"א נבנצל שליט"א, רב העיר העתיקה. לאחר השהות אצל הגר"א שליט"א, הלכתי להתפלל בכותל המערבי. להפתעתי, פגשתי את אחי עומד ומתפלל בהתרגשות גדולה. 'מה אתה עושה פה? מה קרה?' שאלתי, ואחי סיפר: 'בתי נפגשה עם בחור מצוין מספר פגישות כנהוג, אני ישבתי עם ההורים לדבר על ענייני הממון, כספי הדירה והוצאות החתונה, הכל נראה מצוין, היינו קרובים לסגירת השידוך, ואז נזכרנו שלא בדקנו התאמה גנטית. התקשרנו לברר עם נתוני בתי והבחור והתוצאה היתה חד משמעית. לא להשתדך יחד בשום פנים ואופן. הדבר יביא לבעיות גנטיות חמורות ביותר ויש חשש גדול מאד שחלק מילדיהם שיוולדו בעתיד, יהיו חולים במחלה תורשתית. לכן הגעתי להתפלל בכותל המערבי, להעתיר בדמעות לסייעתא דשמיא', סיפר לי אחי". "חלף שבוע והזוג התארס, בשעה

טובה ומוצלחת"... ממשיך האברך ומספר לי: "נדהמתי וביקשתי מאחי שיספר לי מה קרה בהמשך, ואחי סיפר: 'הבחור פנה להרב חנניה צ'ולק עם תוצאות הבדיקות והרב צ'ולק פסק בנחרצות שלא להמשיך את השידוך בשום אופן. הרב צ'ולק הפנה אותו לגנטיקאי בתל אביב, שהודיע שהשידוך לא מתאים. בצר לו פנה הבחור לרשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א ושטח את פרטי המקרה. מרן שליט"א אמר: 'תעשו בדיקה חוזרת'. נכדו של מרן שליט"א, שעמד לידו, הגיב: 'סבא, זאת בדיקת מחשב שאי אפשר לטעות בה. "ומרן שליט"א פסק שוב: 'תעשו בדיקה חוזרת'. הבחור פנה לעשות כהוראת מרן, והוסבר לו שאין מושג של טעויות בבדיקות אלו, המבוצעות במעבדות באיכות הגבוהה ביותר, המוסמכות על ידי הרשות להסמכת מעבדות ומשרד הבריאות. המעבדות עוברות ביקורות קבועות ועומדות בסטנדרטים גבוהים ביותר. אך הבחור התעקש, אמר שכך הורה לו מרן שליט"א ושהוא מוכן לשלם על הבדיקה כמה שיידרש. הם בדקו שוב והיו בהלם מוחלט. 'אין לזה שום הסבר, אך התוצאות החדשות מוכיחות שאתם יכולים להשתדך ללא שום חשש'.

מהתורה אנו למדים על כוחו העצום של הדיבור. אדם יכול לשנות מצבים בכוח ברכה או קללה. מובא בספרים הקדושים שכשאדם שומר על פיו ולשונו וכל מילה שמוציא מפיו, היא שקולה ומדודה, ללא שום דיבור מיותר. אזי כאשר הוא מדבר דבר מה, הקב"ה מקיים את דבריו, כדי שדבריו לא ייצאו לשווא. חז"ל המליצו שמי שיש לו צרה או חולה בביתו, יילך אצל חכם, כש"צדיק מושל ביראת א-לוקים", ואחת הסיבות לכך הוא בגלל סיבה זו, שכיון שהחכם והצדיק כה שומר על לשונו ודיבורו מדוד ומדוייק, לכן זוכה הוא לסייעתא דשמייא עצומה, לפיה דבריו מתקיימים ברצות השי"ת. על כך המשילו הספרים הקדושים (ראו בינה לעיתים ח"ב - דרוש ד' לדבור, ועוד) את הפסוק "לא יחל דברו" - שכשאדם שומר על פיו לא מחלל את דיבורו לריק. אזי "ככל היוצא מפיו יעשה" - הקב"ה מקיים את כל היוצא מפיו. כשאנו מייקרים את הדיבור שלנו, גם מהשמים מייקרים אותו.

המדענים אינם מבינים מדוע הקוף אינו מדבר. המנגנון הפיזי קיים. חלל הגרון ומיתרי הקול של הקוף דומים לאלה של האדם. גם שבילי המוח והעצבים אל מיתרי הקול קיימים. ובכל זאת, הקוף אינו מדבר. למרות ניסיונות בלתי נלאים ללמד את הקופים לדבר, אינם אלא רוטנים ונוהמים, צווחים ומיללים, אבל לעולם לא משמיעים מילה.

גם בעלי חיים בעלי בינה גדולה - יחסית, כמו החולדה, למשל, אינם מדברים. המדע חיפש את התשובה בתלמי המוח, אך לשווא. לא נמצאה השוואה מתאימה. ניסו לחפש את התשובה בגודל קופסת המוח, וגם זה נפל. קופסאות מוח יותר גדולות אינן מצליחות להפיק דיבור. פנו איפה לדרך חדשה, היחס בין גודל המוח לגוף, אך שוב אכזבה. אפילו אצלם, אין שומעים אף מילה. מה שכן מצאו הוא, שיחס דומה כמו זה של מוח האדם לגופו, נמצא אצל העכבר. אבל אויה, האם העכבר שפגשתם אי פעם דיבר? הסבר הדברים כתוב בפשטות במהר"ל (בגבורות ה'): "ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה", והיינו רוח חיה מדברת. כי האדם צורתו הכללית היא חיבור הנשמה השכלית והגוף יחד, ודבר זה, חיבור זה הוא עצמו יוצר את כוח הדיבור, דהיינו נשמה עם הגוף. כי פועל הדיבור על ידי גוף, ואי אפשר זה בלא נשמה שכלית, ולכן התינוק שאין לו שכל אינו מדבר, וכך הבהמה, אע"פ שיש לה כלי דיבור, אין בה דיבור, כי אין לה נשמה זו השכלית". הדיבור הוא לא דבר מה-בכך!! הדיבור הוא כלי הנשמה!!

המשנה במסכת אבות מטעימה שתורה נקנית ב"מיעוט שיחה". ידוע בשם הגר"א ז"ל שהמשנה לא כתבה שלא צריך לדבר כלל. אדרבה, האדם זקוק לפטפט מדי פעם, לתקשר עם הסובבים ולשוחח על ענייני היום. אך צריך למעט בשיחה. כמה זמן? מה הכוונה מיעוט שיחה? - אמר על כך מרן החזון איש זצוק"ל, שאחרי עשר דקות של שיחה סתמית, עליו לחוש שהוא סתם מכלה את זמנו לריק. שלפחות תהיה לו הרגשה שמכאן ואילך הוא סתם מבזבז זמן... (וראו על כך בספר אורחות יושר" ממרן שר התורה שליט"א). אנשים עומדים שעות ומלקטים חדשות. דיבור סרק רודף עוד פטפוט ועוד פטפוט. ואז, כעבור שעה-שעתיים, הם פורשים לביתם. מה יצא מהשעתיים הללו? מו"ר הגרש"מ דיסקין זצ"ל אמר לי פעם, שכשהוא רוצה לתהות על קנקנו של אדם, בחור צעיר או אדם מבוגר, אם הוא שקוע בתורה, הוא מתחיל לשוחח אתו על הא ועל דא. "אם הוא שקוע בלימוד, הרי שתוך כמה דקות של פטפוט בנושא סתמי, אשמע ממנו איזה שאלה בלימוד, איזו גמרא, אזכור של חז"ל, של הלכה או מדרש. אם פטפטנו שיחה שלמה בלי שהוא הזכיר איזה דבר תורה, הוא אינו אוהב את התורה ואינו שקוע בה"... האדם צריך לחוש נינוח ולהיות מעורה עם חבריו ומכיריו. אך לא להרבות דיבורי סרק שאין בהם תועלת. כי כל דיבור שווה זהב. חבל לכלותו סתם כך.

(יתד נאמן)

בזכות מרן בעל "אור החיים הקדוש"

עוד מילדותי עד גיל 42 הייתי אדם חסר בטחון עצמי לחלוטין. כל ימי חששתי מאד להיות בחברת אנשים, השתדלתי תמיד להיות לבד, והכל בגלל גמגום קשה מאד שפקד אותי מגיל קטן. אני זוכר את אותם לילות אפלים כואבים וקשים שהיו מנת חלקי, בהם היו הורי מבקשים ממני להצטרף אליהם לאירוע משפחתי כזה או אחר, ותמיד סירבתי, חששתי שאצטרך לענות לשאלות שישאלוני באותו האירוע, מספיק שישאלוני רק לשמי וגמגומי הקשה יגרום לי להתייסר ולהתבייש מאד, וזאת כיון שהייתי מתאמץ במשך כחצי דקה לומר את שמי, ולפעמים אף יותר מכך, ולא אחת יצאתי מחוץ לאולם ופרצתי בבכי סוער על רוע מזלי מחמת גמגומי הקשה. לכן מגיל 8 בערך סירבתי בתוקף להתלוות להורי שהיו יוצאים עם אחי ואחיותיי הקטנים והגדולים לאירועים משפחתיים, והייתי נשאר בבית לבדי, נכנס למיטה ומרטיב את הכרית בדמעות רבות ומרות. כך גדלתי, כשבמשך השנים אף בין חברי ללימודים היו כאלה ששמחו ללעוג לי ולביישני בפני כל ילדי הכיתה. לא היה לי יום אחד במשך 42 שנה ללא ביזיונות. אני יכול לכתוב כמעט בוודאות שלא היה יום שלא הסתגרתי בו בשירותים במשך כל זמן ההפסקה בבית הספר, וכך מנעתי מעצמי ביזיונות ובושות מידי יום ביומו.

גדלתי, רוב חברי הצליחו להינשא ולהקים משפחה, ואני הייתי אי שם הרחק, כיון שחששתי מאד לפגוש בת זוג. ואף לאחר שהרהבתי עוז בנפשי והסכמתי להיפגש, תמיד סורבתי ולא זכיתי לפגישה נוספת, כשרובן המוחלט של הדחיות היו בגלל גמגומי הקשה. באחת השבתות קראתי על הסגולה הנפלאה אודות הלימוד בספר

'אור החיים' הקדוש במשך 10 דקות בכל יום. מיד החלטתי ואף קיבלתי על עצמי לעשות זאת, ואמרתי מפורשות שכל רצוני הוא לזכות בזכות לימוד זה לפגוש את בת זוגתי ושלא אגמגם כלל כשאפגוש אותה. כעבור שבועיים מתחילת לימודי בספר 'אור החיים' הקדוש הכרתי את אשתי היקרה, והנה כבר בפגישתנו הראשונה נוכחתי לראות שאיני מגמגם כלל! לעולם לא אשכח את אותה הנאה שהייתה לי בהיעלמות גמגומי, פשוט לא רציתי לסיים את הפגישה, וברור היה לי שה'אור החיים' הקדוש פעל למעני. אך הכול היה טוב ויפה, אך ורק בפגישות איתה, כיון שמיד לאחר מכן חזרתי לגמגם קשות ונוראות כמקודם. לא הבנתי למה! מדוע בפגישות הדיבור קולח מפי חלק, ועם אחרים כמעט ואיני יכול לדבר?! יתירה מזאת: איך אפגוש את הוריה? כמה מוזר יהיה להם וכמה עוגמת נפש תהיה לי כשאגמגם בשיחתי איתם, לאחר שיראו בשיחתי הרצופה איתה? באחד הבקרים, בו הייתי מאושר מפגישה מוצלחת שהייתה לי בלילה הקודם, בה לא היה אף לא שמץ של גמגום, ישבתי ושאלתי את עצמי שוב: מדוע? מדוע רק איתה איני מגמגם? - ולפתע קפצתי משמחה, כשנזכרתי שבאותו יום שקיבלתי על עצמי ללמוד 10 דקות, הדגשתי ואמרתי שהנני עושה זאת כדי שלא אגמגם כשאפגוש את בת זוגתי! ואכן, זה מה שקרה, שרק בפגישותיי איתה איני מגמגם, אך לאחר מכן הכול חוזר לכשהיה! מיד קיבלתי על עצמי ואמרתי: "ריבונו של עולם!! אני מקבל על עצמי להוסיף עוד 10 דקות של לימוד ב'אור החיים' הקדוש, וזאת כדי שהגמגום יוסר ממני לחלוטין ולא אגמגם כלל". איני יודע איך להודות לאבינו שבשמים על הנס הגדול שהתרחש ימים ספורים לאחר מכן, כשהגמגום נעלם לחלוטין! הפכתי להיות המאושר באדם, הוצפתי בשמחה ואושר, חיי השתנו מקצה לקצה, וב"ה בתוך חמישה שבועות באנו בברית הנישואין. כל קרובי משפחתי כולם ללא יוצא מן הכלל עמדו נפעמים ונרגשים כששוחחתי עימהם בפעמים הראשונות ללא גמגום, חלקם אף התחזקו מאד והחלו לשמור תורה ומצוות, ואף קיבלו על עצמם ללמוד בכל יום בספר 'אור החיים' הקדוש כדי לקבל ישועות לכל מיני בעיות, ואכן זכו ועדיין זוכים אף הם וקוצרים ישועות, וכמעט בכל יום אני מתעדכן בישועה נוספת שהתרחשה בזכות לימוד זה.

ישועה ב-3 דקות

במשך כשנתיים וחצי סבל בני, תלמיד תלמוד תורה, מפגיעה פתאומית בערכי קרישת הדם, דבר הגורם לסכנת נפשות ממש. נציין כדוגמא, שנפילת שן באופן השכיח, הייתה גורמת ששטפי וזרמי דם גדולים התפזרו לכל עבר, רחמנא ליצלן. כמובן שבעקבות כך הוצרכנו לעיתים קרובות לאשפז את הילד בבית הרפואה שניידר, לקבל במשך מספר שעות עירוי של חלקי דם החסרים לו, ולהיות מושגח ומטופל אחר העירוי עד שעות הלילה, ואז היה משתחרר הביתה, וחוזר חלילה, ה' ירחם. אין לתאר את הצער והסבל שלנו כהורים, לראות את מצב הילד, אשר נאלץ להחסיר בלימודים, ונאלץ ללכת עקב בצד אגודל, פן חלילה יקבל ולו מכה או שריטה קטנה וכיוצא בזה. וכאן מתחילה הישועה הגדולה. בני היה כל שבוע עובר לפחות שלוש פעמים בדיקות דם. ביום חמישי לפני מספר שנים, בדיקות דם הראו שרמת כדוריות הדם של הילד ירדו לטווח של סכנת חיים ממש, ועלינו לגשת לבית הרפואה לקבל טיפול, על מנת שלא יגרם לילד נזק אם יקבל אפילו פצע קטן חלילה. היות והיה זה ערב שבת קודש, ואילו היינו הולכים לטיפול היינו נאלצים לשהות בבית הרפואה בשבת, החלטתי שהילד יישאר בבית תחת השגחה 24 שעות שלי ושל אשתי, וביום ראשון ניגש לבית הרפואה.

ביום שישי בעת סעודת השבת, צדו עיני מספר דפים ועלונים, התבוננתי בהם והתוודעתי לראשונה שבשבוע הקרוב תחול הילולת 'אור החיים' הקדוש, ועל הניסים והמופתים הגלויים אשר אירעו לאנשים שבעת צרת לבם למדו בספר 'אור החיים', ופנו אל הצדיק שיהא מליץ יושר עליהם. הרגשתי באותו רגע סוג של הארה גדולה, ותחושה פנימית שפה תהא ישועתי (וזה קצת מוזר עבורי שאין זו דרכי כל כך). אבל ממש נמשכתי לזה, ואמרתי לבני ביתי שיחי': בואו ונקבל על עצמנו ללמוד למשך תקופה כל יום 3-5 דקות מה'אור החיים' על הפרשה, לעילוי נשמת הצדיק רבינו חיים בן עטר זצוק"ל על מנת שיהא מליץ טוב על בננו. וכך קיבלנו ועשינו כבר באותה שבת. וישועת ה' כהרף עין. ביום ראשון כאשר הילד עבר בדיקות דם, עינינו חזו בתדהמה כיצד המדדים של ערכי הקרישה עלו לרמות כמעט רגילות, דבר שאף אחרי טיפול רגיל לא היה קורה אף פעם. הילד כמובן שוחרר הביתה ללא שום טיפול, ואנו מתוך הודיה ושמחה לה' יתברך, קיבלנו על עצמנו בלי נדר להמשיך להתמיד בלימוד ה'אור החיים' הקדוש. ומאז כבר חלפו מספר שנים, וב"ה לא הזדקקנו לאשפוז או טיפול, מלבד בדיקות דם שגרתיות לוודא את המצב. ואף הילד שגדל מאז, החליט ללמוד מידי יום בספרו של האור החיים 'ראשון לציון' על יורה דעה, וברוך ה' ראינו גם ישועות גדולות וגם תועלת רבה אישית רוחנית גבוהה מעצם הלימוד בספרי ה'אור החיים' הקדוש. (עונג שבת, גליון 1929)

סגולה לזרע של קיימא

כידוע לכל, ישועות גדולות ונצורות פעלו רבים על ידי שקיבלו על עצמם להגות בקביעות בספר הקדוש אור החיים, ומפורסמת העובדה על הגה"צ רבי הלל שלזינגר זצ"ל שלא נתברך בפרי בטן זמן רב אחר נישואיו, והלך לדרוש ברופא גדול ומלומד ביותר. אמר לו הרופא: "רבי יהודי, כאשר יצמחו עשבים על כף ידי יהיו לך ילדים". רבי הלל לא התמהמה ושם פעמיו מיד אל ציונו של ה'אור החיים' הקדוש אשר בשיפולי הר הזיתים, ושם קיבל על עצמו בדמעות שליש ללמוד בכל שבוע מספרו הבהיר, וראה זה פלא - כעבור שנה חבק בין זרועותיו את בתו הבכורה, וזכה להקים דור ישרים מבורך בחתנין רבנן, ואלו הם: הגה"צ רבי משה הלברשטאם זצ"ל חבר הבד"ץ העדה החרדית בעיר הקודש, הגאון הגדול ר' סנדר פריינד זצ"ל והגאון הגדול ר' משה נחום שפירא זצ"ל.

וסיפר הגה"צ רבי בנימין מנדלזון זצ"ל רבה של קומימיות, שבהלוויתו של הגה"צ רבי דוד שפארבר מבראשוב זצ"ל בעל ה'אפרקסתא דעניא', התלווה אל כ"ק האדמו"ר ה'לב שמחה' מגור זי"ע. בדרך הילוכו סיפר לרבי מגור, שלמנוח לא היה רבות בשנים זרע של קימא, ובצר לו פנה אל רבו הרה"ק רבי יוסף מאיר וויס מספינקא, בעל ה'אמרי יוסף' זיע"א, והרבי הורה לו ללמוד איזה קטע מסויים בספר הקדוש 'אור החיים' כסגולה לזרע של קיימא, ואכן במשך זמן קיים את אשר נצטווה עד שנושע ב"ה. ובערוב ימיו נענה המנוח ואמר, שאינו זוכר איזה קטע ציווהו ה'אמרי יוסף' ללמוד. נענה ה'לב שמחה' ואמר: "באמת, כל קטע וקטע בספר קדוש זה מסוגל לזרע קודש, אחר של'אור החיים' בעצמו לא היה זש"ק והכנים את כל כח המוליד שלו בספרו זה, על כן מסוגל הספר

לפעול זרע קודש, בנים עוסקים בתורה ובמצוות. וישועות גדולות ונצורות פעלו רבים על ידי שקיבלו על עצמם להגות בקביעות בספר הקדוש אור החיים".

בזכות התפילה על הציון

מעשה שאירע בכמה אברכים ששבו ושחרו פניו של סידנא 'בבא מאיר' בבקשת ברכה לזכות לזרע של קיימא, אך הברכה בוששה מלבוא. פעם אחר פעם, נפטרו ממנו בפסוק אחר או באמירת חיזוק כלשהי, אולם אמירה נחרצת מן הסוג שכולם ידעו שהוא מסוגל לה, לא זכו לשמוע ממנו. ביום מן הימים, הזדמנו חמשה מהם לפונדק אחד והתוועדו ביניהם לנסוע יחדיו לאשדוד, לבקש מ'בבא מאיר' שיאציל להם ישועה. הגיעו החמשה לביתו ואחד מהם הזכיר את כולם, בבחינת מה שאמרו 'המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר...'. הרהר 'בבא מאיר' במחשבותיו, והורה להם לעלות לקברו של רבנו ה'אור החיים' הקדוש ולהעתיר שם על פקידתם הקרובה. וביקש אותם שיסעו בנפרד, כל אחד עם זוגתו, ושישתטחו כל אחד בזווית אחרת של הציון. פירט את הוראתו, ואיחל להם ישועה בזכותו של הצדיק. העיד הרה"ג רבי יוסף פלבני שליט"א, אשר הכיר אישית את כל החברים, כי ארבעה מהם הזדרזו למלא אחר דבריו של ה'בבא מאיר' ולפקודת השנה חבקו בזרועותיהם זרע של קיימא, אך החמישי התמהמה וזנח את המשימה, והיום עודנו ערירי רח"ל. "וכך היה נוהג מור אבי הקדוש", אמר האדמו"ר רבי דוד אבוחצירא שליט"א - 'לשלוח יהודים להתפלל על ציונו של ה'אור החיים' הקדוש, ובפרט חשוכי בנים, שייוושעו לקול ששון ושמחה שישמע במעונם. ובוודאי שהיה לכך קשר גם לכוח המשלח, כי מור אבי היה קשור בקשר נפשי עמוק עם ה'אור החיים' הקדוש ותורתו, ותדיר היה הוגה בספרו הקדוש, ולכן ראה שאותו מקום מסוגל ביותר שתתקבלנה בו התפילות.

(נר המערבי) (מתוך גיליון 'פניני עין חמד')

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדואייל: besod@013net.net